

Skala ta służy do oceny postępu niesprawności ruchowej u pacjentów z stwardnieniem rozsianym. Rozszerzona skala niewydolności ruchowej Kurtzkego — EDSS (Expanded Disability Status Scale) obejmuje układy czynnościowe pozwalające na ocenę funkcji wzroku, pnia mózgu, układu piramidowego, mózdzku, układu czucia, zwieraczy i wyższych funkcji mózgowych, a także ocenę zdolności poruszania się i samoobsługi. Skala EDSS opiera się na ocenie objawów w badaniu neurologicznym; stosuje się wartości co 0,5 punktu od 0 do 10. Należy pamiętać, że EDSS jest skalą porządkową silnie zależną od zdolności chodu i ma ograniczoną czułość w wykrywaniu niektórych deficytów poznawczych.

1. **0** - Prawidłowy wynik badania neurologicznego (stopień 0 we wszystkich UF, dopuszczalny stopień 1 w UF funkcji umysłowych).
2. **1.0** - Brak upośledzenia funkcji, minimalne objawy neurologiczne w jednym UF (stopień 1 w jednym UF z wyłączeniem UF funkcji umysłowych).
3. **1.5** - Brak upośledzenia funkcji, minimalne objawy neurologiczne w więcej niż jednym UF (stopień 1 w co najmniej dwóch UF, z wyłączeniem UF funkcji umysłowych).
4. **2.0** - Nieznaczna niewydolność ruchowa, zwykle z objawami ocznymi. Niewielkie upośledzenia funkcji w jednym UF (stopień 2 w jednym UF, w pozostałych stopień 0 lub 1).
5. **2.5** - Niewielkie upośledzenia funkcji w dwóch UF (stopień 2 w dwóch UF, w pozostałych stopień 0 lub 1).
6. **3.0** - Umiarkowana niewydolność ruchowa z objawami ocznymi, zaburzenia czucia i czynności zwieraczy. Chory chodzi samodzielnie bez pomocy; występuje umiarkowana niesprawność w jednym UF do stopnia 3 (w pozostałych stopień 0 lub 1) lub niewielkie upośledzenie funkcji w trzech lub czterech UF do stopnia 2 (w pozostałych stopień 0 lub 1).
7. **3.5** - Chory chodzący samodzielnie bez pomocy, z umiarkowaną niesprawnością w jednym UF do stopnia 3 i niewielkim deficytem w jednym lub dwóch UF do stopnia 2; lub umiarkowana niesprawność w dwóch UF do stopnia 3; lub niewielkie upośledzenie funkcji w pięciu UF do stopnia 2 (w pozostałych stopień 0 lub 1).
8. **4.0** - Średnio ciężka niewydolność ruchowa z zachowaną zdolnością do pokonania bez odpoczynku około 500 m oraz do pracy zarobkowej lub domowej oraz z normalnym życiem osobistym. Chory chodzący samodzielnie, samowystarczalny; pozostaje aktywny przez około 12 godzin na dobę, pomimo względnie nasilonej niesprawności w jednym UF do stopnia 4 (w pozostałych stopień 0 lub 1) lub połączenia kilku deficytów o mniejszym nasileniu w kilku UF, przekraczających definicje wcześniejszych progów EDSS.
9. **4.5** - Średnio ciężka niewydolność ruchowa ze zdolnością do pokonania około 300 m. Chory chodzący samodzielnie, aktywny przez większą część dnia, może

wymagać niewielkiej pomocy; występuje względnie nasilona niesprawność w jednym UF do stopnia 4 (w pozostałych stopień 0 lub 1) lub połączenie kilku deficytów o mniejszym nasileniu.

10. **5.0** - Ciężka niewydolność ruchowa ze zdolnością do pracy zarobkowej. Chory chodzący, potrafi przejść około 200 m bez pomocy lub odpoczynku; znaczne inwalidztwo ogranicza wykonywanie wszystkich czynności codziennych.
11. **5.5** - Ciężka niewydolność ruchowa z ograniczoną zdolnością do pracy zarobkowej i samodzielnego poruszania się na odległość około 100 m. Chory chodzący, potrafi przejść około 100 m bez pomocy lub odpoczynku; znaczne inwalidztwo powoduje niemożność wykonania wszystkich czynności codziennych.
12. **6.0** - Chorzy poruszają się z jednostronną asystą lub pomocą, niezdolni do pracy. Wymagana okresowa lub stała jednostronna asysta (np. jedna kula lub laska), aby przejść około 100 m bez odpoczynku lub z odpoczynkiem.
13. **6.5** - Chorzy poruszają się z obustronną asystą na odległość około 20 m. Wymagana stała obustronna asysta (np. dwie kule lub laski) aby przejść około 20 m bez odpoczynku.
14. **7.0** - Chorzy poruszają się w wózkach (zdolni do samodzielnego wejścia i zejścia z wózka). Niezdolni do przejścia więcej niż około 5 m, nawet z pomocą; pozostają poza łóżkiem lub na wózku około 12 godzin na dobę.
15. **7.5** - Chorzy poruszają się w wózkach (niezdolni do samodzielnego zajęcia miejsca w wózku). Mogą wymagać pomocy przy przechodzeniu do i z wózka; mogą potrzebować wózka z napędem elektrycznym.
16. **8.0** - Chorzy leżący z zachowaną czynnością samoobsługi. Funkcjonowanie zasadniczo ograniczone do łóżka lub fotela; może pozostawać sam poza łóżkiem przez większą część dnia; zachowana większość zadań samoobsługi, sprawne posługiwanie się kończynami górnymi.
17. **8.5** - Chorzy leżący z zachowaną częściową samoobsługą. Zasadniczo przebywa w łóżku przez większą część dnia; potrafi wykonywać pewne czynności kończynami górnymi; zachowuje część funkcji samoopieki.
18. **9.0** - Chorzy leżący wymagający stałej opieki. Całkowicie zależny od pomocy, stale przebywający w łóżku; może się komunikować i przyjmować pożywienie.
19. **9.5** - Chorzy leżący niezdolni mówić lub połykać. Wymagana stała opieka, brak możliwości skutecznej komunikacji i jedzenia/połykania.
20. **10** - Śmierć z powodu stwardnienia rozsianego.

## Układy czynnościowe

## **Funkcje układu piramidowego**

- 0 Norma
- 1 Objawy uszkodzenia bez niesprawności
- 2 Minimalna niesprawność
- 3 Łagodna lub umiarkowana parapareza lub hemipareza; znaczna monopareza
- 4 Znaczna parapareza lub hemipareza, umiarkowana tetrapareza lub monoplegia
- 5 Paraplegia, hemiplegia lub znaczna tetrapareza
- 6 Tetraplegia

## **Funkcje mózdku**

- 0 Norma
- 1 Objawy uszkodzenia, bez niesprawności
- 2 Łagodna ataksja
- 3 Umiarkowana ataksja tułowia lub kończyn
- 4 Znaczna ataksja wszystkich kończyn
- 5 Niezdolność do wykonania skoordynowanych ruchów z powodu ataksji

## **Funkcje pnia mózgu**

- 0 Norma
- 1

- 2 Jedynie objawy uszkodzenia bez niesprawności
- 3 Umiarkowany oczopląs lub inna łagodna niesprawność
- 4 Wybitny oczopląs, znaczne osłabienie mięśni zewnątrzgałkowych lub umiarkowana niesprawność w zakresie innych nerwów czaszkowych
- 5 Znaczna dyzartria lub znaczna niesprawność w zakresie innych nerwów czaszkowych
- 6 Niezdolność do połykania lub mówienia

## **Funkcje układu czucia**

- 0 Norma
- 1 Osłabienie czucia wibracji lub czucia powierzchniowego w obrębie jednej lub dwóch kończyn
- 2 Łagodne osłabienie jednego rodzaju czucia: dotyku, bólu lub ułożenia i/lub umiarkowane osłabienie czucia wibracji w jednej lub dwóch kończynach lub izolowane osłabienie czucia wibracji lub czucia powierzchniowego w obrębie trzech lub czterech kończyn
- 3 Umiarkowane osłabienie jednego rodzaju czucia: dotyku, bólu lub ułożenia i/lub całkowite zniesienie czucia wibracji w jednej lub dwóch kończynach lub łagodne osłabienie czucia dotyku lub bólu i/lub umiarkowane osłabienie wszystkich rodzajów czucia proprioceptywnego w trzech lub czterech kończynach
- 4 Znaczne osłabienie czucia dotyku lub bólu, lub utrata czucia proprioceptywnego, izolowane lub w połączeniu w jednej lub dwóch kończynach; lub umiarkowane osłabienie czucia dotyku lub bólu i/lub ciężkie osłabienie czucia proprioceptywnego w więcej niż dwóch kończynach
- 5 Całkowita utrata wszystkich rodzajów czucia w jednej lub dwóch kończynach; lub umiarkowane osłabienie czucia dotyku lub bólu i/lub czucia proprioceptywnego w obrębie większości powierzchni ciała poniżej głowy
- 6

Całkowita utrata wszystkich rodzajów czucia poniżej głowy

## **Funkcje jelit i pęcherza moczowego**

- 0  
Norma
- 1  
Łagodne zaburzenia oddawania moczu: nagłe parcie na mocz lub zatrzymanie moczu
- 2  
Umiarkowane zaburzenia oddawania moczu; umiarkowane upośledzenie funkcji jelit lub rzadkie nietrzymanie moczu
- 3  
Częste nietrzymanie moczu
- 4  
Konieczność stałego cewnikowania
- 5  
Utrata funkcji pęcherza moczowego
- 6  
Całkowita utrata funkcji pęcherza moczowego i pasażu jelitowego

## **Funkcje wzrokowe (widzenie)**

- 0  
Norma
- 1  
Mroczek centralny w polu widzenia ze skorygowaną ostrością widzenia lepszą niż 20/30 (0,67)
- 2  
Mroczek w polu widzenia w oku gorszym, z maksymalną skorygowaną ostrością widzenia w zakresie od 20/30 do 20/59 (0,67-0,34)
- 3  
Duży mroczek w polu widzenia w oku gorszym lub umiarkowane ograniczenie pola widzenia, maksymalna ostrość widzenia (skorygowana) w zakresie od 20/60 do 20/99 (0,33-0,21)
- 4  
Znaczne ograniczenie pola widzenia w oku gorszym i maksymalna ostrość widzenia w zakresie od 20/100 do 20/200 (0,20-0,10); stopień 3 plus maksymalna ostrość

- 5      widzenia w oku lepszym poniżej 20/60 ( $< 0,33$ )
- 5      W gorszym oku maksymalna ostrość widzenia poniżej 20/200 ( $< 0,10$ ); stopień 4 plus maksymalna ostrość widzenia w oku lepszym poniżej 20/60 ( $< 0,33$ )
- 6      Stopień 5 plus maksymalna ostrość widzenia w oku lepszym poniżej 20/60 ( $< 0,33$ )

## **Funkcje umysłowe**

- 0      Norma
- 1      Jedynie zaburzenia nastroju (nie wpływa na wynik EDSS)
- 2      Łagodne upośledzenie funkcji umysłowych (myślenia)
- 3      Umiarkowane upośledzenie funkcji umysłowych
- 4      Znaczne upośledzenie funkcji umysłowych
- 5      Otępienie lub ciężka niesprawność umysłowa

## **Inne funkcje**

- 0      Brak innych deficytów
- 1      Jakikolwiek inny deficyt neurologiczny związany z SM

## **Bibliografia**

- Losy J, Bartosik-Psujek H, Członkowska A, et al. Leczenie stwardnienia rozсіяnego. Zalecenia Polskiego Towarzystwa Neurologicznego. Pol Przegl Neurol. 2016;12(2):80-95.
- Kurtzke JF. A new scale for evaluating disability in multiple sclerosis. Neurology. 1955;5(8):580-583. (PubMed: 13244774)

- Berlin L, Kurtzke JF. Isoniazid in treatment of multiple sclerosis. J Am Med Assoc. 1957;163(3):172-174. (PubMed: 13385127)
- Kurtzke JF. Rating neurologic impairment in multiple sclerosis: an expanded disability status scale (EDSS). Neurology. 1983;33(11):1444-1452. (PubMed: 6685237)
- Walczak A, Arkuszewski M, i inni. Rozszerzona Skala Nieprawności (EDSS, Expanded Disability Status Scale) — według J. Kurtzkego. Pol Przegl Neurol. 2017; dostępne w: <https://journals.viamedica.pl/>